

İKTİSADİ KALKINMA

İKT403U

KISA ÖZET

1.ÜNİTE Kalkınma ve Az Gelişmişlik

GİRİŞ

Kalkınma, iktisat biliminin en yeni konularından biridir. İktisadi kalkınmanın inceleme alanı az gelişmiş ülkelerdir. Her ne kadar az gelişmişlik olgusu kapitalist gelişme ve yayılma ile paralel bir gelişme gösterdiyse de, konuya verilen önem ancak II. Dünya savaşından sonra artmış ve akademik olarak inceleme alanı bulmuştur. Kalkınma, üzerine yüklenen anlamlarla ve temel ilgi alanlarının artmasıyla zamanla zenginleşmiş, günümüzde iktisat biliminin en güncel konuları arasında yerini almıştır.

İKTİSADİ KALKINMA: KAVRAM VE ÖLÇME YÖNTEMLERİ

İktisadi kalkınma kavramı çerçevesinde modernleşme, sanayileşme, büyüme ve yapısal değişmeye atfedilen anlamlar çoğu zaman birbirine karıştırılmaktadır. Örneğin büyüme ve kalkınma sanki aynı şeyi ifade ediyormuşçasına bazen yanlışlıkla birbirlerinin yerine kullanılmaktadır.

Büyüme, Kalkınma ve Yapısal Değişme

İktisadi büyüme, bir ülkenin reel Gayrisafi Yurtiçi Hâsıla (GSYH) düzeyinde görülen sürekli artış olarak tanımlanabilir. İktisadi büyüme kişi başına düşen reel gelir artışı olarak da ifade edilebilmektedir. Günümüzde ekonomik performansın asıl ölçüsü olarak Gayrisafi Milli Hâsıla (GSMH) yerine daha çok GSYH tercih edilmektedir. **İktisadi kalkınma**, az gelişmiş bir ülkede kişi başına düşen reel gelirin arttırılmasıyla birlikte, iktisadi ve sosyo-kültürel yapının da değiştirilmesi, yenileştirilmesidir. İktisadi kalkınma, iktisadi büyümeyi de içerdiğinden daha geniş kapsamlı bir olgudur. Büyüme ve kalkınma arasındaki farkı vurgulayabilmek için Alfred Amonn'un 1944 yılında yaptığı ayırım örnek olarak verilebilir.

2

Amonn'a göre ülke ekonomisi zamanla iki yönde değişme gösterir: 1. Gövdesi ile genişler. Örneğin; üretim faktörlerinin (işgücü gibi) miktarı artar. 2. Bünye ve çatısıyla değişir. Örneğin; GSYH içinde tarım, sanayi ve hizmetler sektörlerinin paylarında değişme olur, istihdamın sektörler arasındaki dağılımı farklılaşır, altyapıda çeşitli değişiklikler olur. Bunlardan birincisi büyüme, ikincisi kalkınmadır.

İktisadi büyüme gelişmiş ülkelerin, kalkınma ise az gelişmiş ülkelerin gerçekleştirmeye çalıştıkları bir hedeftir. Bir ülkede üretim artışı ya tam istihdamın altında kullanılan iktisadi kaynakların daha etkin kullanılmaya başlanması yoluyla ya da tam istihdamda kullanılan kaynak miktarına yenilerinin eklenmesi yoluyla gerçekleşir. Birinci durum kalkınma, ikinci durum büyümedir.

Kalkınma tanımındaki temel vurgu kalkınmanın iktisadi büyümeden farklı olarak yapısal bir değişim sürecini içermesidir. Yapısal değişim ekonomik, sosyal, siyasal ve kültürel alanlarda yaşanan, bazen sayılarla ölçülebilen, bazen de ölçülemeyen ancak gözlenebilen veya hissedilebilen sosyo-ekonomik gelişmeleri ifade eder. Yapısal değişimin göstergelerinden bazıları şu şekilde sıralamak mümkündür:

- Tarımsal faaliyetlerden tarım dışı faaliyetlere, sanayiden hizmetler sektörüne doğru dönüşümün gerçekleşmesi
- Üretim ölçeğinin arttırılması (küçük aile işletmelerinden büyük ölçekli, ulusal veya uluslararası işletmelere dönüşüm)

- Gelir dağılımının iyileşmesi ve yoksulluğun azaltılması
- İstihdam olanaklarının artırılması.

Kalkınma Terminolojisi

Az gelişmişliğin nedenleri ve çözüm yollarını araştıran kalkınma bilimi kendine özgü bir takım kavramların da ortaya çıkmasına neden olmuştur. Kalkınma terminolojisi, özellikle az gelişmiş ülkeleri adlandırmada ve gelişmiş ülkelerle çeşitli yönlerden farklılıklarını vurgulamada önem arz etmiştir. Bu amaçla literatürde geri ekonomiler, geri kalkış ekonomiler, az gelişmiş ülkeler, üçüncü dünya ülkeleri, gelişmekte olan ülkeler, gelişme yolundaki ülkeler, Doğu ülkeleri ve Güney ülkeleri gibi farklı terimlerin kullanıldığını görmekteyiz.

Kalkınmanın Değişen Anlamı

İktisadi kalkınma, iktisat biliminin en yeni ve en ilgi çekici alanlarından biridir. Her ne kadar Adam Smith'in ilk kalkınma iktisatçısı, 1776 yılında yayınlanan "Ulusların Zenginliği" adlı eserinin ise kalkınma konusundaki ilk bilimsel inceleme olduğu bazı yazarlarca ileri sürülse de iktisadi kalkınma ile ilgili ilk sistematik çalışmalar 1940'lı yılların sonunda başlamıştır. İktisadi kalkınma, II. Dünya Savaşından sonra, gerek yeni siyasi bağımsızlıklarını ilan eden az gelişmiş ülkelerin, gerekse savaş sonrası ekonomilerini düzeltmeye çalışan batı ülkelerinin iktisadi gelişmelerini sağlama amacıyla oluşmuş ve ortaya çıktığı dönemde oldukça popülerlik kazanmış bir alt disiplindir.

Geleneksel Kalkınma İktisadi Yaklaşımı: İktisadi gelişme ile sanayileşme ve iktisadi büyümeyi eşanlamlı olarak gören geleneksel kalkınma iktisadi yaklaşımı 1950'lerin başından 1960'lı yılların sonuna kadar bu alt disiplinin temelini oluşturmuştur.

Temel İhtiyaçlar Yaklaşımı: Kalkınmayı sadece milli gelir artışlarına atfeden, böylelikle insan ve refah faktörünü göz ardı eden geleneksel kalkınma iktisadi yaklaşımı bir zaman sonra eleştirilmeye başlanmıştır.

Sürdürülebilir Kalkınma Yaklaşımı: Temel ihtiyaçlar yaklaşımı 1970'li yılların sonlarında yerini sürdürülebilir kalkınma yaklaşımına bırakmıştır. Önceleri doğal kaynakların sınırsız olduğu kabul edilmekte ve kalkınmanın doğal kaynaklar ve çevre üzerindeki olumsuz etkilerine yer verilmemekteydi.

İnsani Kalkınma Yaklaşımı: Kalkınmanın iktisadi büyümeyle eşanlamlı kullanıldığı dönemlerde, kalkınma olgusunun insani boyutu büyük ölçüde göz ardı edilmiştir. Oysaki kalkınmanın nihai odak noktası insandır. 1980'li yıllardan itibaren popülerlik kazanan insani kalkınma yaklaşımında kalkınma, insani kalkınma bağlamında ele alınmakta ve ölçümünde de insani kalkınma ile ilgili göstergelerin kullanılmaya başlandığı gözlenmektedir.

Sürdürülebilir İnsani Kalkınma: Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) 1990 yılında hazırlanan İnsani Gelişme Raporu'nda milli gelir artışının insani kalkınma için gerekli bir koşul olmasına rağmen yeterli olmadığı vurgulanmaktadır. Rapora göre yüksek bir büyüme hızı yakalayan ülkelerde, insani kalkınma düzeyi düşük olabileceği gibi, insani gelişmişlik açısından ileri düzeyde bulunan ülkeler düşük bir büyüme hızı kaydedebilmektedir. Bu anlamda iktisadi büyüme, insani gelişmeyi garanti etmemektedir. 1994 yılı İnsani Gelişme Raporu'nda yeni kalkınma stratejisinin adı "sürdürülebilir insani kalkınma" olarak ifade edilmiştir.

Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri

2015 yılında süresi sona eren Binyıl (Milenyum) Kalkınma Hedeflerinin ardından 25-27 Eylül 2015 tarihlerinde New York'taki Birleşmiş Milletler Genel Merkezinde gerçekleştirilen Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Zirvesinde 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri 193 ülkenin imzası ile kabul edilmiştir. Bu yeni gündem gelecek 15 yıllık süreçte insanlar, gezegen ve refah için bir eylem planıdır, aynı zamanda daha geniş özgürlük anlayışı içerisinde dünya barışını güçlendirmeyi amaçlamaktadır. Her boyutuyla yoksulluğun ortadan kaldırılması sürdürülebilir kalkınma için vazgeçilmez bir gerekliliktir. Küresel Gündemin amaç ve boyutlarını göstermek için 17 sürdürülebilir Kalkınma Hedefi ve bu hedefler dâhilinde 169 alt başlık yayınlanmıştır:

Hedef 1- Yoksulluğa Son: Her tür yoksulluğu, nerede olursa olsun sona erdirmek

Hedef 2- Açlığa Son: Açlığı bitirmek, gıda güvenliğini sağlamak, beslenme imkânlarını geliştirmek ve sürdürülebilir tarımı desteklemek

Hedef 3- Sağlıklı Bireyler: İnsanların sağlıklı bir yaşam sürmelerini ve herkesin her yaşta esenliğini sağlamak

Hedef 4- Nitelikli Eğitim: Herkesi kapsayan ve herkese eşit derecede kaliteli eğitim sağlamak ve herkese yaşam boyu eğitim imkânı tanımak

Hedef 5- Toplumsal Cinsiyet Eşitliği: Toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamak ve kadınların ve kız çocuklarının toplumsal konumlarını güçlendirmek

Hedef 6- Temiz Su ve Sıhhi Koşullar: Herkesin temiz suya ve kişisel hijyene erişimini sağlamak, suyun ve sıhhi koşulların sürdürülebilir yönetimini garanti altına almak

Hedef 7- Erişilebilir ve Temiz Enerji: Herkes için erişilebilir, güvenilir, sürdürülebilir ve modern enerji sağlamak

Hedef 8- İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme: Sürdürülebilir ve kapsayıcı ekonomik kalkınmayı sağlamak, tam ve üretici istihdamı ve insan onuruna yakışır işleri sağlamak

Hedef 9- Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı: Dayanıklı altyapı inşa etmek, sürdürülebilir ve kapsayıcı sanayileşmeyi ve yeni buluşları teşvik etmek

Hedef 10- Eşitsizliklerin Azaltılması: Ülkelerin içinde ve aralarındaki eşitsizlikleri azaltmak

Hedef 11- Sürdürülebilir Şehir ve Yaşam Alanları: Kentleri ve insan yerleşim yerlerini herkesi kucaklayan, güvenli, güçlü ve sürdürülebilir kılmak

Hedef 12- Sorumlu Tüketim ve Üretim: Sürdürülebilir tüketimi ve üretimi sağlamak

Hedef 13- İklim Eylemi: İklim değişikliği ve etkileri ile mücadele için acil olarak adım atmak

Hedef 14- Sudaki Yaşam: Okyanusları, denizleri ve deniz kaynaklarını sürdürülebilir kalkınma için korumak ve sürdürülebilir şekilde kullanmak

Hedef 15- Karasal Yaşam: Karasal ekosistemleri korumak, restore etmek ve sürdürülebilir kullanımını sağlamak, ormanların sürdürülebilir kullanımını sağlamak, çölleşme ile mücadele etmek, toprakların verimlilik kaybını durdurmak ve geriye çevirmek ve biyoçeşitlik kaybını durdurmak

Hedef 16- Barış ve Adalet: Sürdürülebilir kalkınma için barışçıl ve herkesi kucaklayan toplumları teşvik etmek, herkesin adalete erişimini sağlamak, her seviyede etkin, hesap verebilir ve kucaklayıcı kurumlar inşa etmek

Hedef 17- Hedefler İçin Ortaklıklar: Sürdürülebilir kalkınma için küresel ortaklığın uygulama araçlarını güçlendirmek ve küresel işbirliğini yeniden canlandırmak

Kalkınmanın Ölçülmesi

Kalkınmanın ölçülmesi, ülkelerin dünya gelişme yarışında elde ettikleri sırayı göstermesi bakımından büyük önem taşımaktadır. Kalkınmayı ölçerken kullanılan yaklaşımlar; kişi başına düşen gelir yaklaşımı, satın alma gücü paritesi yaklaşımı ve insani gelişme endeksi yaklaşımıdır.

Kişi Başına Düşen Gelir Yaklaşımı

Uluslararası ölçekte ülkelerin gelişmişlik düzeylerinin karşılaştırılmasında kullanılan en önemli ölçütlerden biri kişi başına düşen gelirdir. Aslında kişi başına düşen gelir değerinin iktisadi kalkınmayı tam olarak temsil etmediği bir gerçektir. Ancak kalkınmayı ölçmeye bir yerden başlamak zorunda olduğumuzu düşünürsek, başvurulabilecek ilk ölçüt olacaktır.

Kişi başına $GSYH = GSYH / Nüfus$

GSYH düzeyi, onu yaratan kaynak, ekonomik sektör ve verimlilik gibi nitelik ve yapısal farklılıkları yansıtmaz. Ekonomilerin bir gelişme düzeyi ölçüsü olmaktan çok, bir faaliyet hacmi ya da ekonomik boyut ölçüsüdür.

Satın alma Gücü Paritesi Yaklaşımı

Uluslararası gelişmişlik düzeylerinin karşılaştırılmasında kişi başına düşen gelir ölçütünün kullanılmasının anlamlı olabilmesi için, 1 doların farklı ülkelerdeki satın alma gücünün aynı olması gerekir. Bunu sağlamanın yolu ise, ulusal para cinsinden hesaplanan kişi başına düşen geliri dolara çevirme işleminde cari (piyasa) döviz kuru yerine satın alma gücü döviz kurunu kullanmaktır. Satın alma gücü paritesi dünyada benzer malların benzer fiyatlardan satılması düşüncesi üzerine kurulu "tek fiyat ilkesi" ne dayanır.

İnsani Gelişme Endeksi Yaklaşımı

İnsani gelişme ve yaşam kalitesi görece kavramlar olduklarından bunları tanımlamak da oldukça güçtür. Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP), 1990 yılından itibaren her yıl düzenli olarak yayınlanan İnsani Gelişme Raporlarında ülkelerin gelişmişlik düzeylerini karşılaştırırken insani gelişme endeksi yaklaşımını kullanmaktadır. Çağdaş anlamda insani kalkınma kavramını ifade eden ülkelerin refah ve gelişmişlik düzeylerini sayısal değerlere dönüştürerek ölçüm yapılmasını sağlayan İnsani Gelişme Endeksi (İGE), hem ekonomik hem de sosyal kal-

kınmayı dikkate alan çok yönlü bir ölçüttür. İGE'nin üç bileşeni bulunmaktadır. Bunlar; eğitim, sağlık ve gelirdir.

İnsani Gelişme Endeksi Yaklaşımı

İnsani gelişme ve yaşam kalitesi görece kavramlar olduklarından bunları tanımlamak da oldukça güçtür. Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP), 1990 yılından itibaren her yıl düzenli olarak yayınlanan İnsani Gelişme Raporlarında ülkelerin gelişmişlik düzeylerini karşılaştırırken insani gelişme endeksi yaklaşımını kullanmaktadır. Çağdaş anlamda insani kalkınma kavramını ifade eden ülkelerin refah ve gelişmişlik düzeylerini sayısal değerlere dönüştürerek ölçüm yapılmasını sağlayan İnsani Gelişme Endeksi (İGE), hem ekonomik hem de sosyal kalkınmayı dikkate alan çok yönlü bir ölçüttür. İGE'nin üç bileşeni bulunmaktadır. Bunlar; eğitim, sağlık ve gelirdir.

Minimum ve maksimum değerler veriyken ilgili ülkenin gözlenen (gerçekleşen) değeri de hesaplamaya dâhil edilerek aşağıdaki formül yardımıyla endeks değerlerine ulaşılır. Sağlık, eğitim ve gelir endeksleri ayrı ayrı hesaplanır.

$$Endeks = \frac{Gözlenen Değer - Minimum Değer}{Maksimum Değer - Minimum Değer}$$

Son olarak sağlık, eğitim ve gelire ilişkin endeks değerlerinin geometrik ortalaması alınarak İGE değerine ulaşılmaktadır.

$$İGE = \sqrt[3]{Sağlık Endeksi \times Eğitim Endeksi \times Gelir Endeksi}$$

AZ GELİŞMİŞLİK

Bir ülkenin gelişme sürecindeki konumu ve gerçek ekonomik durumunun saptanması birçok yönden önemlidir. Toplum, gelişmiş ülkelerin neden ve ne yolla geliştiklerini bilmek ve dolayısıyla ekonomik sorunlarına çözüm aramak durumundadır.

Az Gelişmişliğin Tanımlanması ve Ölçülmesi

Az gelişmişliğin tanımlanması ve ölçülmesi oldukça güçtür. Bu amaçla oluşturulan ölçme yöntemleri de genellikle yetersizdir. Nobel ekonomi ödülü sahibi Simon Kuznets, az gelişmişliği tanımlarken üç temel kritere göre bir ayırım yapmıştır. Bunlar az gelişmişliğin uluslararası gelişme farklılıklarına göre, ekonomik kaynakların kullanım durumuna göre, bireysel ve toplumsal temel ihtiyaçların karşılanmasına göre tanımlanması ve ölçülmesidir.

Uluslararası Gelişme Farklılıklarına Göre Tanımlama ve Ölçme

Az gelişmişliğin tanımlanmasında en çok kullanılan yaklaşımlardan biridir. Buna göre az gelişmiş ülkeler, mevcut tüm ülkelere ilişkin gelişme tablosunda en alt sıralarında yer alan ülkelerdir. Bu durumda, belirlenen kıstaslara göre ülkeleri bir sıralamaya sokmak ve gelişmişlerle az gelişmişleri ayıran sınırları tanımlamak yeterli olacaktır. Az gelişmişliğin gelişme farklılıklarına göre tanımlanması, gelişmiş ve az gelişmiş ülkelerin karşılıklı ilişkilerinin değerlendirilmesi açısından önemlidir. Uluslararası gelişme farklılıklarına göre az gelişmişliğin tanımlanması bir takım sakıncalar yaratabilmektedir.

Bu sakıncaları şu şekilde sıralamak mümkündür:

- Sıralamanın ortalarında yer alan ülkelerin durumu belirsizlik göstermektedir.
- Kullanılan ölçütler değişikçe, kimi ülkelerin sıralamadaki yerlerini değerlemek de güçleşebilmektedir.
- Bu yaklaşımda önemli olan, bir ülkenin ulaştığı mutlak gelişme düzeyi değil, uluslararası alanda elde ettiği sıradır.
- Bu durumda dünyada her zaman gelişmiş ve az gelişmiş ülkeler bulunacaktır.

Kaynak Kullanım Durumuna Göre Tanımlama ve Ölçme

Kaynak kullanım durumuna göre az gelişmişliği tanımlarken iki yöntem kullanılmaktadır: GSYH açığıyla ölçüm ve kaynak kullanım oranlarıyla ölçüm. GSYH açığıyla ölçüm, kaynak kullanımında fiili durum ile potansiyel durumun karşılaştırılmasına dayalı olarak yapılabilmektedir. Her ülkenin kendisine göre, ekonomik kaynaklarını tam ve etkin bir biçimde kullanmasına bağlı olarak ulaşabileceği bir potansiyel üretim düzeyi vardır. İlgili ülkede gerçekleştirilen (fiili) üretim düzeyi, bu potansiyelden düşük ise, bu ülkeyi az gelişmiş olarak adlandırmak mümkündür.

Az Gelişmiş Ülkelerin Özellikleri

Az gelişmişlik her yerde aynı şekilde ortaya çıkan homojen bir olgu değildir. Az gelişmişlik farklı ülkelerde, değişik tarih ve sosyo-ekonomik koşullar altında oluştuğu için birbirinden farklı özellikler sergilemesi mümkündür. Genellikle Latin Amerika, Afrika, Orta Doğu, Güney Doğu Asya, Uzak Doğu (Japonya hariç) ülkeleri az gelişmiş ülkeler arasında yer almaktadır. Bu kadar geniş bir alana yayılmış, ekonomik ve sosyo-kültürel anlamda türdeş olmayan bu ülkelerin sorunları da farklılık göstermektedir. Kimi iktisatçıların “ne kadar az gelişmiş ülke varsa o kadar da değişik az gelişmiş ekonomi vardır” diye ifade etmelerinin nedeni budur. Bu nedendir ki tüm az gelişmişlik sorununu toptan çözebilecek tek tip bir reçete söz konusu değildir

Makroekonomik Özellikleri

Az gelişmiş ülkelerin makroekonomik özelliklerinden en önemlileri kişi başına düşen gelir seviyesinin düşüklüğü, dengesiz gelir dağılımı, yoksulluk, işsizlik, yüksek ithalat bağımlılığı, tasarruf ve yatırımların düşüklüğü ile yetersiz sermaye birikimidir.

Kişi Başına Düşük Gelir: Az gelişmişliğin tespit edilmesinde kullanılan yöntemlerden birinin milli gelir ve kişi başına düşen milli gelir ölçütleri olduğunu biliyoruz. Düşük kişi başına düşen gelir, az gelişmiş ülkelerin en başta gelen özelliğidir.

Dengesiz Gelir Dağılımı: Kişi başına düşen gelir rakamı, basit bir ortalama olması nedeniyle gerçek gelir dağılımı hakkında bilgi vermemektedir. Bununla birlikte az gelişmiş ülkelerde kişi başına gelir düşük olmakla birlikte, aynı zamanda gelir dağılımı da dengesizdir.

Büyük Oranlı Yoksulluk: Herhangi bir ülkedeki yoksulluğun büyüklüğü ve kapsamı iki faktöre bağlıdır. Bunlardan ilki kişi başına düşen milli gelir düzeyi, ikincisi gelir dağılımındaki eşitsizliğin derecesidir. Bireyin hayatta kalabilmek için gerekli olan beslenme, giyinme ve barınma gibi temel fizyolojik ihtiyaçlarını karşılayabileceği spesifik bir minimum gelir düzeyi **mutlak yoksulluk** olarak tanımlanır.

Yetersiz Sermaye Birikimi: Az gelişmiş ülkeler yeterli sermaye birikimine sahip değildir. Bunun altında yatan neden ise tasarrufların ve yatırımların düşük olmasıdır. Aletler, makineler, ulaşım araçları, sanayi gereçleri, fabrika ve donanım gibi unsurlar, üretimin artırılmasında büyük rolü olan fiziki sermayenin değişik biçimleridir.

Yüksek Oranlı İşsizlik: Az gelişmiş ülkelerde işsizlik oranları %10-15 arasındadır. Bunun temel nedeni nüfusun hızla artmasına karşın, iş olanaklarının aynı hızla artmıyor olmasıdır. İş olanaklarının artması ise, ülkede yapılan yatırımlara bağlıdır.

Demografik Özellikleri

Hızlı Nüfus Artışı: Dünya nüfusu Sanayi Devriminden sonra adeta fırlamış; 1800 yılında 1 milyarın hemen altındayken, 1900 yılında 1.65 milyara ulaşmış, 2000 yılında 6 milyarı aşmıştır. 2011 yılında dünya nüfusu 7 milyara ulaşmıştır. Gelişmiş ülkelerde nüfus artış hızının neredeyse yüzde sıfır düzeyinde olduğu göz önüne alındığında, bu artışın sorumlusu az gelişmiş ülkelerdir. Hızlı nüfus artışı az gelişmiş ülkelerin önemli bir özelliğidir.

Yüksek Bağımlılık Oranı: Bağımlılık oranı, aktif olmayan nüfusun (0-14 ve 65 yaş üstü) aktif nüfusa oranıdır. Az gelişmiş ülkelerde genç ve çocuk nüfus fazladır. Bu kesim teorik olarak işgücü piyasasında faal olmadığından üretime katılmamaktadır. Bağımlılık oranının yüksek olması; belli sayıdaki üreticilerin oluşturduğu hasılanın daha büyük sayıdaki tüketiciler tarafından paylaşıldığını göstermektedir.

Kırsal Yaşam: Ekonomik kalkınmanın en önemli göstergelerinden biri ekonomik yapının tarım kesiminden sanayi ve hizmetlere doğru ağırlık kazanmasıdır.

Beşeri Özellikleri

Az gelişmiş ülkeler düşük beşeri sermaye düzeyine sahip ülkelerdir. Beşeri sermaye işgücünün verimlilik düzeyini belirleyen eğitim, sağlık ve beslenme gibi unsurlardan oluşmaktadır. Şimdi sırasıyla az gelişmiş ülkelerin bu unsurlara ilişkin yapılarına değinelim.

Düşük Eğitim Düzeyi: Bir ülkenin eğitim durumu ile ilgili gözlemlerde bulunurken en çok kullanılan göstergeler; okul, öğretmen, öğrenci ve mezun sayısı, öğretmen başına düşen öğrenci sayısı, eğitime yapılan harcamaların GSMH'ye oranı ya da eğitim harcamalarının toplam kamu harcamalarına oranı ve her eğitim kademesi için okullaşma oranlarıdır.

Yetersiz Sağlık Koşulları: Az gelişmiş ülkelerde yetersiz sağlık koşulları kimi zaman ölümcül sonuçlar doğurabilmektedir.

Yetersiz ve Dengesiz Beslenme: Bir toplumun beslenme düzeyi genellikle kişi başına düşen kalori miktarıyla ölçülür.

Sektör el Özellikleri

Ekonominin sektör el baz da yapısı incelendiğinde az gelişmiş ülkelerin çok önemli bir özelliği olan ikili yapılarla karşılaşmaktadır. Bu anlamda hem tarım, sanayi ve hizmetler gibi ekonomik sektörler hem de toplumsal yapı, geleneksel ve modern kesim olarak ikiye ayrılmaktadır.

Tarım Sektörünün Özellikleri: Az gelişmiş ülkeler genelde tarım sektörünün hâkim sektör olduğu ülkelerdir. Tarım sektörünün toplam hâsıla, toplam istihdam ve toplam ihracattaki payı oldukça yüksektir. Toprak üzerinde yoğun nüfus baskısı bulunmaktadır. Gelişmekte olan ülkelerde nüfusun yarısını aşkın kısmı kırsal kesimde yaşamaktadır. Düşük insani gelişme düzeyine sahip ülkelerde ise bu oran %65'tir. Toprak sahipliğinin dağılımı gelişmiş ülkelerde güzeldir.

Sanayi Sektörünün Özellikleri: Ekonomik kalkınmanın belirleyicilerinden biri de imalat sanayisinin göreceli öneminin artmasıdır. İmalat sanayiinin alt kesimlerinin (tüketim malları, ara malları ve yatırım malları sanayi) durumunun belirlenmesi ise bu konudaki en önemli göstergedir.

Hizmetler Sektörünün Özellikleri: Az gelişmiş ülkelerde hizmetler sektörü ise normalin üstünde büyüktür. Ayrıca hizmetler sektörü, kırsal kesimin dışladığı işsiz kitleyi, sanayinin yeterince istihdam olanağı yaratamaması nedeniyle de yapısında taşır. Bir bakıma gizli işsizler ordusuna katılan bu kitle marjinal verimliliği son derece düşük işlerde çalışır görünürler.

İkili Yapı Özelliği: Az gelişmiş ülkeler ikili yapı özelliği olan ülkelerdir. İkilik ya da düalizm, bir ülkede iktisadi, teknolojik, sosyal ve bölgesel alanlarda birbirinden farklı iki ayrı kesimin (gelecekte geleneksel kesim ve modern kesim) olduğunu ifade etmek üzere kullanılan bir kavramdır.

Bu Özetin tamamını,Çıkmış Sorularını,Deneme Sorularını adresinize gönderiyoruz!...

Tıklayınız

<https://www.kolaysnavlar.com/iktisadi-kalkinma-ady212u?search=%C4%B0KT403U>